

Oslo, 31.01.2022

Norges vassdrags- og energidirektorat NVE
Deres ref.: 202106086

Høringsinnspill fra WWF Verdens naturfond, om landstrømanlegget til NOA/Krafla - 202106086

Sammendrag

WWFs mener at NVE må gi foreløpig avslag på søknad om landstrømanlegg til NOA/Krafla. Begrunnelsen er press på natur, svake argumenter for globale utslippsreduksjoner, samt mangelfulle analyser på hvordan kraftforbruket fra elektrifisering med landstrøm per i dag påvirker Norges kraftsystem, og hva slags konsekvenser dette vil ha for folk og industri gjennom høyere strømpriser og natur grunnet økt press om utbygging av ny kraft i Norge.

Vårt hovedstandpunkt er at saken må sees i sammenheng med en større elektrifiseringsprosjekt av hele samfunnet, hvor det estimeres at det vil være en signifikant økning i kraftetterspørsel i Norge, på opptil 20TWh i 2030, samtidig som klimaeffekten av elektrifisering av sokkelen er begrenset. Det foreligger per i dag ikke en helhetlig vurdering av hva slags konsekvenser dette vil ha for omstilling i fastlandsnæringen, eller hvorvidt det er mulig å bygge ut tilstrekkelig kraft på naturens premisser. Det er i tillegg et spørsmål om finansiering utover tilkoblingskostnadene som nå dekkes av oljeselskapene, men også mengden av ny fornybar kraft som må til for å dekke økningen i forbruk fra elektrifisering med landstrøm i regionen.

Det må ikke tillates at vi elektrifiserer oljeproduksjon på norsk sokkel ved å bygge ned verdifull norsk natur. Det må derfor ikke gis tillatelser før man har gjort en helhetlig vurdering også av naturkonsekvensene av forskjellige kraftutbygginger og hvorvidt det er mulig å finne en vei hvor man klarer å møte den økte etterspørselen på en måte som ivaretar naturmangfoldsloven og hindrer nedbygging av vernet natur.

Men flere politiske partier tar nå til orde for å se på muligheten for å bygge ned vernede vassdrag i Norge. Dette viser igjen hvordan økning i etterspørsel bidrar til å legge press på naturen. Høyre har gått ut og vist til 10 vassdrag som de ønsker å vurdere, hvor flere ligger på Vestlandet, nettopp den regionen som i størst grad vil berøres av elektrifiseringen¹. Blant vassdragene finner man Vosso, Ganvinsvatnet, Eikedalsvassdraget, Opo og Lkjelsvassdraget som befinner seg i nærheten av Samnanger. Dersom disse vernede vassdragene nå åpnes for å gi nok kraftforsyning til landstrømanlegget NOA/Krafla, er naturkostnaden helt uakseptabelt høy, og er grunn til å droppe dette prosjektet.

¹ <https://www.nrk.no/vestland/desse-ti-elvane-vil-hogre-slutte-a-verne-1.15816166>

WWF mener derfor at en enhver beslutning om elektrifisering med landstrøm av olje og gassfelt på norsk sokkel må forutsette:

- Ingen kraftutbygning i vernet natur. Det må legges til grunn strenge kriterier for all utbygging av fornybar energi på land og til havs, som sikrer at man kun tillater prosjekter hvor hensyn til natur og urbefolkning er godt ivaretatt og sumskadevirkningene på økosystemene er minimert. Se WWFs kriterier for vindkraftutbygging².
- Det ikke åpnes nye olje- og gassfelt. Eksisterende produksjon begrenses til å være forenelig med 1,5 gradersmålet, samtidig som det innføres en omstillingsavgift på produksjon av olje og gass for å finansiere og incentivere omstilling til nye grønne næringer.
- Det bygges ut minst 3GW flytende havvind i de utlyste havvindkonsesjonene innen 2030 for å dekke økning i kraftetterspørsel som følge av elektrifisering for å skape klimakutt og det grønne skiftet. Dette må delvis finansieres av petroleumsnæringen gjennom omstillingsavgift på produsert olje og gass.
- Konsesjonssystemet for havvind ivaretar strenge krav til bærekraft og naturforvaltning, hvor blant annet naturmangfoldloven gjøres gjeldende i hele økonomisk sone til havs.
- Klimakutt må utredes for hele kvotepliktig sektor, hvor virkemiddelapparatet må innrettes mot de tiltakene som fører til omstilling og fører oss til et nullutslippssamfunn.
- Elektrifisering av sokkelen kan ikke fortrenge andre nødvendige omstillingsprosjekter på grunn av petroleumsbransjens gunstige rammebetingelser og lange planleggingshorisont.

Nåværende elektrifiseringsplaner gir tvilsom klimagevinst

Elektrifiseringen av NOA/Krafla må sees på som et ledd i en større elektrifiseringsplan hvor den totale klimagevinsten er marginal og potensielt kan medføre større globale utslipp.

Isolert sett vil elektrifisering av en petroleumsinnstallasjon ved hjelp av landstrøm kutte utslipp. Men overskuddsgass vil likevel selges og medføre et større overskudd av gass i markedet, noe som igjen vil medføre større mengde forbrenning og utslipp. Den totale utslippsreduksjonen blir altså redusert dersom man tar med den globale utslippseffekten. Elektrifisering vil derfor være et mindre gunstig tiltak sammenliknet med flere andre direkte elektrifiserings-tiltak, som eksempelvis i kraftkrevende industri, som ikke er tilknyttet produksjon av fossile brenslere.

Ser man på elektrifiseringsplanen som helhet vil den heller ikke ha effekt så lenge man samtidig som man elektrifiserer anlegg, også bygger ut ny olje og gass-produksjon. Ettersom oljeproduksjonen i gjennomsnitt kun står for 2% av utslippene fra olje og gass i et

² <https://www.wwf.no/klima-og-energi/vindkraft-og-naturen>

livsløpsperspektiv, kommer 98% fra forbrenning³. I den grad elektrifisering av nye anlegg på norsk sokkel bidrar til utslippskutt vil i de derfor i overveldende grad overveies av økte utslipp som følge av at man produserer mer olje og gass.

All elektrifisering av sokkelen må skje under den betingelsen at de faktisk bidrar til globale utslippskutt og sees i lys av den øvrige petroleumpolitikken. WWF mener at en forutsetning for elektrifisering av norsk sokkel må være at petroleumpolitikken innrettes til å være kompatibel med 1,5 gradersmålet, og at det derfor ikke må bygges ut nye olje og gassfelt på norsk sokkel, i tråd med det Internasjonale Energibyråets (IEA) anbefalinger.

Elektrifisering må ikke gå på bekostning av naturen!

Naturkonsekvensene fra det isolerte prosjektet NOA/Krafla må sees i en større sammenheng. Kraftetterspørselen fra oljenæringen som kreves for å elektrifisere sokkelen vil bidra til at vi får et behov for mer kraft i Norge. De høye prisene gjør at man får press om utbygning av mer fornybar kraft, som igjen kan legge press på naturen.

Som nevnt tidligere i høringssvaret åpner nå flere politikere opp for å åpne vernede vassdrag, selv om 70 prosent av Norges vassdrag allerede er utbygd. Når man bygger ut vannkraft så fjerner man vann fra økosystemet nedenfor reguleringen, og legger samtidig tidligere tørre områder under vann i magasiner. Dette medfører enorme, negative endringer i de berørte økosystemene. Verneplanene er et fundament for vern av norsk natur og må respekteres. Varig vern skal være respekteres og være varig. Det er viktig også for tilliten til forvaltningen.

Landbasert vindkraft har også betydelige naturkonsekvenser, og WWF krever at det ikke gis konsesjoner til nye anlegg i inngrepsfri natur i Norge, eller i natur som er leveområder til truede arter, se for øvrig WWFs posisjon på vindkraft⁴. Norsk Industri har uttrykt at de støtter en elektrifisering, men at de forutsetter en stor utbygning av ny kraft, på opptil 30TWh med vindkraft på land, for å sikre kraftforsyning og gode konkurransevilkår til kraftkrevende industri i Norge. En slik ekspansjon av vindkraft vil trolig være vanskelig å gjennomføre uten at man legger ytterligere press på sårbar og fragmentert kystnatur som kystlynghei, høymyr, og vår største ugle, hubroen.

Vi må prioritere tiltak som gir en reell grønn omstilling

Vi har i Norge de siste månedene gått fra en situasjon hvor vi har kraftoverskudd, til å ha et underskudd, hvor knapphet har gitt høyere priser for folk flest og vanskelige tider for fastlandsindustrien.

Årsakene til dette er mange og sammensatte, men en faktor er økt forbruk og etterspørsel som følge av grønn omstilling, samtidig som fornybar elektrisitet i større grad blir sett på som en ikke-uuttømmelig kilde på grunn av naturkonsekvenser ved kraftutbygging. Kraftselskaper melder om stadig flere søknader om nettilkobling fra nye, grønn industrier, som eksempelvis

³ https://www.ssb.no/en/forskning/discussion-papers/_attachment/225118?ts=14de17b6918

⁴ <https://media.wwf.no/assets/attachments/VINDKRAFTPOLICY-januar-2021.pdf>

grønt hydrogen og batterifabrikker. Dette bidrar til at vi i følge NVEs egne analyser vil få en enorm økning i etterspørsel i tiden fremover⁵.

Elektrifiseringa av petroleumssektoren vil være en sterk driver for etterspørselsveksten. I Konseptutvalgutredning Bergen og omland fra Statnett anslås det at en tredjedel av det økte kraftbehovet i regionen vil komme som en konsekvens av elektrifisering av sokkelen⁶. I 2020 sto de allerede for 9,5TWh av 154TWh totalt. Statnett viser i sine framskrivninger at totalt forbruk fra sektoren kan fordobles til 20TWh allerede i 2030 dersom nåværende planer gjennomføres⁷. Dette vil medføre stort press på kraftsystemet, hvor man vil få høyere priser. Petroleumssektoren vil gjennom sine gunstige rammevilkår kunne utkonkurrere andre foretak i etterspørselen etter strøm. Slik sett vil en elektrifisering av sokkelen gi dårligere vilkår for grønn omstilling i resten av landet.

Isolert for konsekvensutredningen for NOA/Krafla viser man til at gjennom kabelutbygning via Samnanger vil kunne få bedre netttilkobling og frigjør mer kraft til regionen. Dette kan være tilfelle, men kraften vil likevel trekkes fra andre steder i nettet og tilsvarende underordnet betalingsevnen til de bedriftene som ville ønske å utnytte den.

Også NVEs sjef Kjetil Lund har selv uttalt at elektrifisering av sokkelen vil være et veivalg for norsk energifremtid, og at man bør nøye vurdere hvorvidt man burde bruke strømme andre steder⁸. WWF er enige i dette, og mener at dagens elektrifiseringsprosess foregår uten at man har gjort en helhetlig vurdering av de potensielle negative konsekvensene for det grønne skiftet i fastlandsindustri, og for folk flest, som følge av elektrifisering med landstrøm.

Enhver elektrifisering må ikke gjennomføres før dette er gjennomført. Det er flere muligheter til dette – eksempelvis skal regjeringen nå nedsette en energikommisjon hvor konsekvensene av elektrifisering bør være en tydelig del av mandatet.

Havvind kan gi løsninger – men oljenæringen må bidra

Hovedutfordringen med elektrifisering av sokkelen med landstrøm er at det vil kreve store mengder i økt kraftforsyning som vil ha en naturkostnad, samtidig som klimaeffekten er omdiskutabel uten at tiltaket bidrar til en reell omstilling vekk fra produksjon av olje og gass mot nye grønne næringer. Dette gjør at utslippskutt risikeres å nulles ut i den grad produksjonen av olje og gass øker. Det medfører samtidig som det medfører stor økning i kraftetterspørsel, fører til press om utbygning av mer fornybar kraft, som potensielt kan gå på bekostning av sårbar natur.

⁵ <https://www.nve.no/energiforsyning/kraftmarkedsdata-og-analyser/langsiktig-kraftmarkedsanalyse/>

⁶ <https://www.statnett.no/vare-prosjekter/region-vest/konseptvalgutredning-bergen-og-omland/>

⁷ https://www.statnett.no/globalassets/for-aktorer-i-kraftsystemet/planer-og-analyser/langsiktig-markedsanalyse-norden-og-europa-2020-50_revidert.pdf

⁸ <https://e24.no/olje-og-energi/i/RlG7d/nve-direktoer-elektrifiseringen-er-et-veivalg-i-energi-politikken>

Havvind kan være en løsning, som både vil kunne gi kraftoverskudd og samtidig være en fremtidig vekstnæring som kan gi arbeidsplasser til leverandørindustrien. Dersom vi bygger ut 3 GW flytende havvind vil dette bidra til å øke kraftoverskuddet mer enn den planlagte elektrifiseringen. Dette må følgelig gjøres under sterke krav til natur hvor naturforvaltningene får en avgjørende rolle i utforming og tildeling av konsesjoner. Les mer om WWFs krav til en havvindutbygging på naturens premisser [her](#).

Men utbygging av nødvendige volumer av havvind innen 2030 vil ha høye kostnader og vil kreve politisk vilje og støtte fra virkemiddelapparatet. Dette vil også måtte komme i tillegg til investeringer som er nødvendige for å sikre utslippskutt i andre deler av norsk økonomi.

En omstillingsavgift på produserte volumer av olje og gass i Norge er et egnet virkemiddel ettersom det vil bidra med inntekter til staten som kan gå mot omstillingsprosjekter og finansiere den nødvendige utbyggingen av havvind. I tillegg vil den også bidra til å redusere klimarisiko til norsk økonomi gjennom at den gir insentiver til petroleumsnæringen om å foreta en nødvendig omstilling slik at deres forretningsmodeller blir kompatible med FNs 1.5 gradersmål.

En slik avgift vil komme i tillegg til den foreslåtte CO₂-avgiften, og være knyttet til CO₂-utslipp fra forbrenning av norskproduserte volumer av olje og gass (også utenfor Norge). Norges klimapolitikk dekker i dag kun utslipp som kommer fra produksjonen av olje og gass i Norge, som utgjør ca. 2% av de totale utslippene fra et fat olje i et livsløpsperspektiv. Formålet med omstillingsavgiften er at man gjennom å beskatte de resterende 98% av utslippene vil forberede næringen til at det i andre land innføres klimapolitikk som er kompatible med 1,5 gradersmålet. Avgiften vil medføre at man fokuserer på prosjekter som har mindre risiko for å være samfunnsøkonomisk ulønnsomme, samtidig som man genererer proveny som kan bevilges til omstilling.

WWF foreslår at det innføres en omstillingsavgift på 100 kroner per produserte fat olje og gass. Dette vil i 2022 gi en inntekt på 34 mrd. kroner sammenlignet med dagens skattesystem (Endret inntjening fra SDØE er ikke hensyntatt i beregningene). Totalt sett vil forslaget innebære årlige inntekter på om lag 35 mrd. kroner fram til 2025, mens den deretter vil avta gradvis i tråd med utvinningstempoet på norsk sokkel (forutsatt at det ikke bygges ut nye felt).

Disse inntektene kan forvaltes som eget program av ENOVA, hvor midlene tildeles tiltak som kan bygge opp nye grønne næringer i Norge. Hovedsakelig bør dette omfatte havvind, grønt hydrogen, lavutslipps skipsfart gjennom hydrogen/ammoniakk eller delelektrifisering av sokkelen. Disse tildelingsrundene skal være åpne også for selskap som ikke omfattes av omstillingsavgiften for å øke konkurranse og prioritere kostnadseffektive prosjekter, og dermed gi muligheter for flere aktører å melde seg på havvindutbygging.

Herunder bør det være et kriterium at denne finansieringen ikke skal bidra som finansieringsstøtte til elektrifisering av prosesser eller annet som inngår i fossile prosjekter, da disse utgiftene bør bekostes av de som står bak utslippene. Etter et slikt kriterium vil produksjon av havvind være støtteberettiget, mens applikasjoner for å bruke kraft fra havvind spesifikt til å

elektrifisere oljeproduksjon ikke vil være det. Omstillingsavgiften er et tilleggsvirkemiddel til CO₂-avgiften, som er rettet mot hjemlige utslippskutt, og slik skape et marked for de relevante omstillingstiltakene som mottar støtte.

Vennlig hilsen
for WWF Verdens naturfond

Ragnhild Elisabeth Waagaard
Leder klima og energi

Fredrik Nordbø (sign.)
Seniorrådgiver klima og energi